No. 985 Zaterdag 15 November 1902. 19de Jaargang.

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0,20.

BUREAU VAN DIT BLAD
PLEIN CONCORDIA N°. 129, PIETERMAAI.

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,— pa tres luna pagar padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl. 10,— pa anja.
Un number sol fl. 0,20.

Curaçao, 14 November.

RAPPORT van Prof. Went.

VI. (*Slot.*)

Het aantal planten per acre bedraagt nu ongeveer 2000; vroeger werden er dikwijls maar 800 per acre gevonden, maar dit was te wijd. Na een zeker aantal jaren (zooals boven reeds gezegd werd, niet altijd hetzelfde), afhankelijk van uitwendige omstandigheden, bloeien de planten. De broedknoppen, die in de bloeiwijze zitten, kunnen dan voor vermenigvuldiging gebezigd worden, maar wegens den langen duur van den groei bezigt men liever de uitloopers bij den grond. Die worden dan weer gepoot op de plaats van de exemplaren, die gebloeid hebben.

De sisalplant weerstaat volgens mededeeling van den heer Menendez deze droogte zeer goed; ook de anatomische bouw van het blad bevestigt dit. Tegen koude is de sisal minder goed bestand; na koude nachten, die op Bahamas niet ongewoon zijn en daaropvolgende zonnige dagen, treedt er een eigenaardige gomachtige massa op de bladeren op, waar later een ingedroogde zwarte vlek op volgt, zoodat het blad onbruikbaar wordt. Een andere ziekte, waarbij gele plekken op de opgerolde bladeren optreden, is waarschijnlijk van parisietairen aard. Koeien eten de sisalplanten zeer gaarne, schapen alleen in den drogen tijd, als het voedsel schaars is, geiten schijnen ze in het geheel niet te lusten. Dit laatste is natuurlijk van belang bij het groote aantal losloopende geiten op Curaçao, Bonaire en Aruba, wanneer men over de invoering van deze cultuur op die eilanden denkt.

De gesneden bladen worden in bundels gebonden en naar de fabriek gebracht; in den winter kunnen zij wel een week bewaard worden, maar in den zomer, wanneer de temperatuur hoog is en de atmosfeer vochtig, rotten zij zeer spoedig en kunnen dan ook niet langer dan 1 of 2 dagen bewaard worden.

In de fabriek wordt gebruik gemaakt van een Toddimachine, met allerlei kleine verbeteringen door den heer Menendez aangebracht; als drijfkracht dient een petroleummotor. De vezels worden tegenwoordig in de machine gewasschen, daarvoor dient het water uit een put; de hoeveelheid wordt niet gemeten, maar bedroeg volgens schatting 10,000—20,000 gallons per dag voor ¾ ton vezel. Zout water kan niet gebruikt worden, niet alleen omdat de machine er door aangetast wordt, maar ook omdat dan de zoutdeeltjes tusschen de vezels blijven zitten en deze zoo niet droog kunnen worden. Onder gewone omstandigheden worden de vezels in één dag in de zon gedroogd en gebleekt, waarna zij in balen gestampt en verpakt worden. De hoeveelheid vezel bedraagt ongeveer 4 pCt. van het bladgewicht; het is dus ook wel duidelijk, dat het transport van de bladeren niet te veel mag kosten. De overgebleven pulp werd vroeger verbrand, de asch is een goede kalimest. Tegenwoordig echter wordt die pulp op hoopen geworpen en laat men die langzaam wegrotten, waardoor een uitstekende humusrijke mest wordt verkregen, die goede resultaten geeft, wanneer oranjes en sinaasappelen er mede bemest worden.

De sisalvezel wordt uitsluitend geëxporteerd naar de Vereenigde Staten; naar Europa is de vracht te hoog. Want dit dient wel in het oog gehouden te worden, dat de winst bij de sisalcultuur klein is. Vandaar dat alle uitgaven tot een minimum gereduceerd moeten worden en ook, dat alleen ondernemingen met groot kapitaal winstgevend zijn. Ook een centraal-fabriek, die de bladeren zou opkoopen van landbouwers zou niet voldoen, omdat het transport van de bladeren dan te duur zou worden; zulke kosten kunnen er niet af. Ik zie daarbij nog geheel af van de moeilijkheid van een regeling, zoodat niet een te groote toevoer van bladeren op den eenen dag gekregen werd, waardoor er een aantal zouden wegrotten en omgekeerd op andere dagen te weinig werd aangevoerd, om de fabriek behoorlijk aan den gang te houden.

Ik vermeld eindelijk nog, dat uitvoer van sisalplanten, stekken of zaden van de Bahama-eilanden verboden is: men tracht op die wijze concurrentie van andere landen te voorkomen.

Mijn plan was oorspronkelijk, de sisalaanplantingen in Florida te bezoeken, maar toen ik aan het Departement van Landbouw te Washington inlichtingen verzocht, werd mij medegedeeld, dat, wel is waar vroeger de sisalagave in Florida gekweekt werd, maar dat men die cultuur geheel had opgegeven, omdat zij mislukt was. De oorzaak van die mislukking werd gezocht in te groote vochtigheid van den grond en van de atmosfeer. Geheel over eenstemmend hiermee is een waarneming, die ik te Paramaribo deed. In den cultuurtuin aldaar bevindt zich een terrein met vezel beplant; een gedeelte van dit terrein ligt vrij hoog, is een zoogenaamde schelprits, waar het water snel wegloopt. Hier staat de sisal zeer fraai, in tegenstelling met het minder gunstige uiterlijk, dat die planten vertoonen, die in een zak van het terrein gekweekt worden, waar de grond veel water houdt en dit water moeilijk afgevoerd kan worden.

Resumeerende meen ik te kunnen verklaren, dat de omstandigheden op Curaçao, Aruba en Bonaire van dien aard zijn, dat ook daar de sisalcultuur mogelijk zal zijn, mits men niet al te onvruchtbare terreinen kiest en mits men beschikken kan over een voldoende hoeveelheid zoet water voor de bewerking, die de vezels in de fabriek moeten ondergaan. Maar daarbij moet men twee zaken wel bedenken: wanneer de zaak aangevat wordt, mag het kapitaal niet te klein zijn, daar anders de winst te gering is, of zelfs verlies geleden zal worden en in de tweede plaats zal het zeer moeilijk zijn de cultuur te beginnen. Zooals ik zeide, zijn jonge plantjes van de Bahamas niet te krijgen, wel van Trinidad, maar daar slechts in gering aantal (tenzij de mededeeling van den heer Hart juist is, dat er honderdduizenden op Tobago tegen betrekkelijk geringen prijs gekocht kunnen worden.) Nu zou men op andere plaatsen sisalplantjes kunnen koopen, maar men heeft dan niet de noodige waarborgen, dat men werkelijk de echte sisalplant krijgt. Voor leeken is dit niet zoo heel gemakkelijk uit te maken: daar de verschillende Agavesoorten uiterlijk zeer veel overeenkomst met elkaar vertoonen. En volgens de meest betrouwbare inlichtingen in tal van publicaties verspreid, leveren alle andere Agaves en ook de soorten van het geslacht Fourcroya een vezel, die inferieur is aan die van de Agave rigida sisalana.

Zooals men uit de opgave van den heer Menendez gezien heeft, zijn er daar 100 arbeiders op 400 acres aanplant, dus 1 arbeider per 1,6 Hectare. Men kan daaruit afleiden, dat ook wanneer er een bloeiende sisalindustrie op onze Benedenwindsche eilanden mocht komen, daardoor nog niet zoo heel veel menschen werk zouden vinden. Dit heeft mij nog meer versterkt in de boven reeds uitgesproken meening dat zeer zeker invoering van de sisalcultuur, evenals van andere nieuwe cultures op Curaçao wenschelijk te achten is, maar dat men toch beter doet met de bevordering van reeds aanwezige culturen, zooals dividivi, oranjes, aloë en dat in het algemeen een verandering ten goede van de landbouwtoestanden op de Curaçaosche eilanden slechts een gevolg kan zijn van meer kennis en meer energie bij de bevolking.

Vraagt men eindelijk, of de proef, die door het gouvernement begonnen is met sisalcultuur onder leiding van den heer S. C. Henriquez, gelukt is te noemen, dan valt daarover het volgende te zeggen. Deze proef is genomen met de zoogenaamde Mauritiushennep, (Fourcroya gigantea), die in uiterlijk wel veel op de sisal gelijkt, maar die een minderwaardige vezel levert. Op de plantage Van Engelen vindt men een groot aantal kweekbedden hiervan en daarnaast ook eenige in den laatsten tijd aangelegds van de echte sisal (Agave rigida sisalana), die uit den botanischen tuin op Trinidad ontvangen werden. De eigenlijke aanplant bestaat uit Mauritiushennep, die afwisselend geplant is met de benboom (Moringa pterygosperina). Ik acht dit geen gelukkig denkbeeld; de benolie, waar het oorspronkelijk om te doen was, schijnt waardeloos te zijn, nu wil men de plant voor veevoer bezigen; maar dat is een zaak, die met de proef niet alleen niets te maken heeft, maar bovendien kunnen deze benboompjes door hun schaduw de ontwikkeling van de Fourcroyas, die tot de echte zonneplanten behooren, belemmeren. Gelukkig zijn er een groot aantal van die Moringas doodgegaan.

Maar tengevolge daarvan staan de Fourcroyas veel te ver uiteen, wat al het geval zou zijn ook al stond er in de plaats van elke benplant een Fourcroya. De meeste van die plantjes zijn nog zeer jong en nog niet lang geleden van de kweekbeddingen overgebracht; zij zijn echter voor het meerendeel overwoekerd door onkruid, in hoofdzaak grassen. De twee-jarige planten staan op enkele plekken, waar het onkruid niet zoo sterk gegroeid is, zeer fraai. Het komt mij voor, dat deze geheele proef zeer weinig bewijzend is; de wijze, waarop die genomen werd met een minderwaardige vezelleverende plant bewijst niets voor of tegen de mogelijkheid van de sisalcultuur op Curaçao.

De echte sisal op de plantage Van Engelen geeft echter nog aanleiding tot één enkele opmerking. De sisal onderscheidt zich o. a. door het gemis van doornen langs de bladranden; hierdoor zijn zulke bladen gemakkelijk te snijden in tegenstelling met verschillende andere Agavesoorten. Nu vindt men aan de bladen der sisal op plantage Van Engelen wel doornen langs de randen; ik zou niet met zekerheid durven zeggen, wat daar de oorzaak van is. Het zou mogelijk zijn, dat de plantjes in dien toestand uit Trinidad ontvangen zijn, maar het zou ook mogelijk zijn dat die doornen pas op Curaçao ontstaan zijn. Het is namelijk bekend, dat bij vele planten uitwendige omstandigheden van grooten invloed zijn op de bedoorning, zoodat dezelfde plant in een vochtig klimaat gekweekt geheel vrij is van stekels of doornen, die in een droge streek sterk bedoornd is, en het zou dus mogelijk zijn, dat de sisal op de Bahamas niet gedoornd is, maar dat op het drogere Curaçao zich wel doornen ontwikkelen. Dit zou natuurlijk de cultuur op onze Antillen zooveel duurder maken, omdat het oogsten moeilijker zou gaan. De vraag is natuurlijk alleen op te lossen door de proef; het zou wenschelijk zijn eenige sisalplantjes uit den cultuurtuin te Paramaribo, die geheel vrij zijn van doornen, over te brengen naar Curaçao, ze daar uit te planten en dan na te gaan, of zij veranderen en of de later gevormde bladen van gedoornde randen voorzien zijn.

Wanneer de sisalcultuur op Curaçao ingevoerd mocht worden, dan zal het voor den inspecteur van den landbouw noodig worden daaromtrent proeven te nemen. Vooreerst zal de vraag moeten opgelost worden, hoe uitwendige omstandigheden op de vezelproductie inwerken en op den aard der verkregen vezels. Maar vooral zal het dan zaak zijn, te trachten door variatie, mutatie en hybridisatie nieuwe rassen van de sisal te maken met meer en sterker en langer vezels dan bij de thans gekweekte. Dat dit zeker gelukken zal, daarvoor zijn ons alle ervaringen, bij andere cultuurplanten vergeleken, borg; in het bijzonder zal men wel zijn doel bereiken, wanneer men op dezelfden systematische wijze te werk gaat als aan het Departement van Landbouw der Vereenigde Staten van Noord-Amerika te Washington, zooals ik dit in mijn Suriname-rapport beschreven heb.

Wil de Staat de ontwikkeling der sisalcultuur in de hand werken, dan zal dit zeker kunnen geschieden door het reeds aangegeven middel, namelijk het verleenen van een rente-

loos voorschot, aan personen, die met ernst deze cultuur ter hand willen nemen, onder voorwaarde, dat dit voorschot alleen terugbetaald zal worden, wanneer een behoorlijke winst van het kapitaal verkregen zal zijn. Maar daarbij zou ik het dan toch zeer wenschelijk achten, dat zorgvuldig er voor gewaakt werd, dat alleen geheel bevoegde en practisch ervaren mannen als leiders optreden, omdat er anders groote kans is, dat de zaak mislukt. Dit zou dan wel niets bewijzen tegen de mogelijkheid van sisalcultuur op Curaçao, maar het vertrouwen van het publiek zou dan zeker zeer sterk geschokt zijn en er zou voorloopig wel niet te denken zijn aan de mogelijkheid van de invoering van deze nieuwe bron van bestaan op onze Benedenwindsche eilanden.

F. A. T. C. WENT.

Utrecht, 9 Juli 1902.

Noot van de Redactie.

Alvorens over te gaan tot de behandeling van het rapport, meenden wij eerst nog te moeten aanvullen wat in het begin werd overgeslagen, omdat wij onzen geachten lezers beloofden het verslag van Prof. WENT in zijn geheel mede te zullen deelen. Volge dus:

§ 1. REISVERSLAG.

Den 4den November 1901 verliet ik Paramaribo per stoomschip *Paramaribo*, ten einde gevolg te geven aan de opdracht mij verstrekt bij Koninklijk besluit van 20 Juli 1901 (*Staatsblad*, nº. 30).

6 en 7 November was ik in Demerara, waar de botanische tuin en de proeftuinen bezichtigd werden, onder leiding van de heeren G. S. Jenman, government botanist en prof. J. B. Harrison, government chimist. De laatste begeleidde mij bovendien naar de beide suikerondernemingen Petrus Hall en Diamond Estate. Van Georgetown begaf ik mij met het stoomschip *Esk* van de Royal Mail Steampacket Company naar Barbados.

Van 9 — 19 November hield ik mij op het eiland Barbados op, gedurende het grootste gedeelte van dien tijd als gast van den heer dr. Morris, Imperial Commissioner of Agriculture. Deze deed mij tot in allerlei bijzonderheden kennis maken met de inrichting en de werking van het departement van landbouw, waarvan ook de ambtenaren mij veel hulp verleenden (ik noem in het bijzonder de heeren Maxwell-Lefroy en Howard). De heeren Bovell en prof. Albuquerque stelden mij in staat de verschillende proeftuinen met suikerriet te bezichtigen. Daartoe bracht ik aan verschillende suikerondernemingen op het eiland een bezoek o. a. aan Codrington House, Four Squares, Hopefield, Sandylane en Pine Estate. De noodige inlichtingen werden verder verkregen omtrent de cultuur en de bereiding van Barbados-aloë, of eigenlijk omtrent het verleden van die cultuur, omdat er op het oogenblik zoo goed als niets meer van over is. Dr. Morris deed mij verder kennis maken met de wetten en reglementen in de verschillende Britsche West-Indische koloniën uitgevaardigd om het uitroeien der bosschen tegen te gaan en reboisatie in de hand te werken.

19 November vertrok ik met het stoomschip *Benedick*, gecharterd door de Pickford & Black Steamship Company Limited naar Trinidad. 's Nachts werd St. Vincent aangedaan, zoodat geen gelegenheid bestond den botanischen tuin te bezichtigen. Dit was wel mogelijk den volgenden dag op Grenada, waar de curator, de heer Broadway, mij rondleidde.

Het oponthoud te Tobago in den vroegen morgen van 21 November was te kort van duur, om aan land te gaan; dienzelfden middag kwam ik te Trinidad aan. Dit eiland was reeds twee maanden te voren door mij bezocht. Op verzoek van den nieuwen gouverneur van Curaçao, jhr. DE JONG VAN BEEK EN DONK, begeleidde ik ZHEG. van Suriname naar Trinidad. De bedoeling was vooral, aldaar inlichtingen te verkrijgen omtrent de sisalcultuur; hierover zal in § 9 van dit rapport nader bericht worden. Tegelijkertijd werd beide keeren een studie gemaakt van de inrichting van den botanischen tuin en van het botanisch station, waarbij de superintendent, de heer Hart, mij ter zijde stond. Tevens werd het landbouwonderwijs bestudeerd; dit wordt door de heeren Hart en Carmody gegeven. Eindelijk werden bezoeken gebracht aan verschillende cacao- en suikerondernemingen op het eiland.

27 November arriveerde het stoomschip *Oranje Nassau* van den K. W. I. M. te Port of Spain. Aan boord bevond zich de heer D. H. Havelaar, tijdelijk chef van het bouwdepartement in Suriname, met wien ik tot 22 Januari alle verdere tochten gezamenlijk volbracht. Wij vertrokken 28 November met genoemde stoomschip naar Curaçao. Onderweg had ik gelegenheid iets van de Flora van Venezuela te leeren kennen te Carupano, Cumana en Guanta en vooral tijdens een bezoek aan Caracas van La Guaira uit en tijdens de spoorreis van Caracas over Valencia naar Puerto Cabello. Onze consulgeneraal en diplomatique agent mr. A. F. van Leyden verleende ons daarbij alle mogelijke hulp. Vooral belangwekkend was het te zien, hoe de landbouw geleden had door het uitroeien der bosschen. Dat de kale berghellingen bij Caracas vroeger met oerwouden begroeid waren, is in de werken van Alexander van Humboldt te lezen.

4 December kwamen wij op Curaçao aan. Bij een bespreking met den gouverneur werd een werkplan vastgesteld, dat ook in hoofdzaak werd uitgevoerd. Dit bestond gedeeltelijk in het bezoeken van ondernemingen op Curaçao, waarbij de Gouverneur ons herhaaldelijk vergezelde, daarnevens ook in besprekingen gehouden met ingezetenen van het eiland, die van de toestanden aldaar op de hoogte konden zijn. Daaronder noem ik in het bijzonder de heeren Nuijens, procureur-generaal, Selhorst, directeur van publieke werken, Statius Muller, administrateur van financiën, van Romondt, gouvernements-secretaris, Hamelberg, directeur van het postkantoor, Gravenhorst, districtmeester en gepensioneerd gezaghebber, Hellmund, agent van den K. W. I. M.

De op Curaçao ondernomen tochten waren de volgende: 5 December naar de plantage Engelen van den heer S. C. Henriquez, naar diens van Gouvernementswege gesteunden proefaanplant van vezelleverende Agave-achtige planten en naar de plantage Zuurzak. 6 December naar de plantage Hato met de daar voorkomende bron en naar de artesische putboringen voor de waterleiding van Willemstad. 8 December naar de plantages van Engelen, Zapateer, Brievengat, Zuikertuintje, Koningsplein en Klein Kwartier. 24 December naar het Meteorologisch Instituut van het United States Weaterbureau. 26 December naar de omgeving van het Schottegat bij Fort Nassau. 29 December naar St. Marie en de zoutpannen in de nabijheid daarvan en naar Siberie. 30 December naar Groot St. Joris, Klein St. Joris en Fuik. 2 Januari naar Santa Barbara. 3, 4 en 5 Januari naar Savonet, over Westpunt naar Knip, over Laguna naar Klein Santa Martha, vandaar naar Siberie en Fontein. 7 Januari naar Groot Piscadera en Plantersrust.

Van 9—14 December werd door ons in begeleiding van den Gouverneur een tocht gemaakt naar het eiland Aruba. Oorspronkelijk was de bedoeling, dat wij daarheen zouden gebracht worden door Hr. Ms. pantserdekschip *Utrecht*. Daar dit schip echter niet gemist kon worden in de wateren van Venezuela, waren wij genoodzaakt de reis met den paketschoener *Baron van Heerdt* te volbrengen. De uitreis ging voorspoedig: met gunstigen wind vertrokken wij 's morgens te half acht van Willemstad en liepen 's middags te 6 uur binnen te Oranjestad. Hier was de woning van den gezaghebber ter onzer beschikking gesteld. Den 10den December werden de aloëvelden in de nabijheid van de stad bezichtigd, terwijl 's middags langs een vrij slechten weg een rijtoer gemaakt werd naar Buschiribana aan de Noordkust, ten einde de daar in werking zijnde stamperij en het cynadeproces van de Aruba Gold Concession Limited te bezichtigen. Den 11den December werd een rit gemaakt naar de goudmijnen van Miralamar, vandaar naar de aan de Noordkust gelegen onderneming Fontein. De terugtocht ging over het dorpje Santa Cruz. Deze tocht duurde ongeveer 10 uur, wat in hoofdzaak toe te schrijven was aan den slechten toestand van een groot gedeelte van den weg. 12 December werd 's morgens vroeg een bezoek gebracht aan een van de kleine ondernemingen op de Westkust; vervolgens werd over Savoneta naar San Nicholas aan de uiterste Oostpunt gereden. De slechte wegen en de onvoldoende toestand der vervoermiddelen waren oorzaak, dat een groot gedeelte van dien tocht te voet moest worden afgelegd. Van San Nicholas uit werd een bezoek gebracht aan de phosphaatmijnen van Serro Colorado; vandaar teruggekeerd zagen wij te vergeefs uit naar de *Baron van Heerdt*, die 10 December 's morgens vroeg naar Curaçao was teruggekeerd en ons volgens afspraak den 12n. des namiddags van San Nicholas zou afhalen. Wij overnachtten in het huis van den loods, dat ons welwillend ter beschikking was gesteld, moesten daar ook den geheelen volgenden dag en nacht verblijven en zagen eindelijk 14 December het stoomschip *Mérida* van de Red D line opdagen, dat ons des avonds op Curaçao terugbracht. Later bleek, dat de schoener eerst 12 December des avonds te Curaçao was aangekomen tengevolge van tegenwind en slecht weer en dat vervolgens van daaruit geseind was naar Maracaibo om de *Mérida* Aruba te laten aandoen. Wij hadden op deze wijze tevens een denkbeeld gekregen van de slechte verbinding van Aruba met Curaçao, die door een kleine schoener wordt onderhouden.

Met den Gouverneur werd van 17 — 22 December een tocht ondernomen naar Bonaire; ook thans weer moest daarvoor gebruik gemaakt worden van de *Baron van Heerdt*. De overtocht naar Bonaire duurde 24½ uur (de afstand bedraagt ongeveer 40 mijlen): aan boord bevonden zich ook de eigenaar van Slachtbaai; de heer Debrot, en de administrateur van de Zoutpannen Cultuurmaatschappij „Bonaire", Hellmund. Op Bonaire was de gezaghebber zoo welwillend, zijn woning ter onzer beschikking te stellen. 19 December werd per rijtuig langs een zeer slechten weg een tocht gemaakt naar de zoutpannen in het Zuidoosten van het eiland en des namiddags een bezoek gebracht aan de Oostelijk van Kralendijk gelegen ondernemingen Guatemala en Bolivia en aan de kulturen van den heer Muskens. 20 December zou de paketschoener ons brengen aan de uiterste Westpunt op Slachtbaai, waar de rijtuigen gestationeerd waren om ons over het eiland terug te voeren naar Kralendijk. Windstilte was oorzaak, dat wij om 11 uur niet verder waren dan Tolo, zoodat Slachtbaai vermoedelijk dien dag in het geheel niet te bereiken zou zijn. Wij lieten ons daarom hier aan land roeien en wandelden over het kustgebergte in ongeveer 1 uur naar Rincon, vanwaar de tocht te voet werd voortgezet naar de onderneming Fontein. Hier achterhaalden ons de rijtuigen, zoodat wij langs een goeden weg 's avonds te 6 uur terug waren te Kralendijk. 21 December verlieten wij Bonaire 's morgens te 9 uur met den paketschoener; windstilte was oorzaak, dat wij eerst 22 December des avonds te 8 uur te Curaçao terug waren.

10 Januari vertrokken wij met Hr. Ms. korvet *Sommelsdijk* van Curaçao naar de Bovenwindsche eilanden; behalve de Gouverneur nam aan dezen tocht op ons verzoek nog deel de heer Hamelberg, daar deze ons door zijn locale kennis belangrijke inlichtingen zou kunnen verstrekken. Den 12den Januari kwamen wij des avonds laat op de reede van St. Eustatius, waarna den volgenden morgen vroeg gedebarkeerd werd. Ook hier was de gezaghebberswoning ter onzer beschikking gesteld. Dien dag werd 's morgens de stad met de naaste omgeving in oogenschouw genomen en 's middags een tocht te voet ondernomen naar de Noordkust met een daar bestaande suikerfabriek (Fairplay). 14 Januari werd een excursie gemaakt naar den Krater en het daar voorkomende oerwoud; op den terugweg werd de onderneming van den heer Hassell bezocht. 15 Januari bracht de stoombarkas van de *Sommelsdijk* ons naar Jenkinsbay, van hier werd een tocht over land gemaakt over Little Mountains en langs Signalhill naar de stad terug.

16 Januari vervoerde de *Sommelsdijk* ons naar Saba, waar wij 's middags in de hoofdplaats the Bottom aankwamen: hier werd een huis ter onzer beschikking gesteld. 17 Januari werd een tocht ondernomen van the Bottom naar Windwardside, van hier naar Hellsgate en vervolgens naar de in de nabijheid gelegen vroegere zwavelmijnen.

18 Januari bracht de *Sommelsdijk* ons naar St. Martin, waar de groote Saline nabij Philipsburg bezichtigd werd. 19 Januari werd een bezoek gebracht aan het landgoed van den heer D. C. Van Romondt, Cul de Sac, dat langs een goeden weg per rijtuig bereikt werd. 20 Januari werd per rijtuig een tocht over het geheele eiland gedaan, waarbij de wegen in het Hollandsche gedeelte vrij dragelijk werden gevonden, die in het Fransche deel in zeer slechten toestand waren. De tocht ging over Koolbaai naar Marigot, van hier over Grande Case naar de ondernemingen van den heer Johannes van Romondt, Belplaine en Belvedere, die langdurig bezichtigd werden, vervolgens naar Philipsburg. 21 Januari werd met de stoombarkas van de *Sommelsdijk* een tocht gemaakt naar Simsonsbaai en later naar het Gouvernementsterein bij Pointe Blanche.

22 Januari werd de tocht per *Sommelsdijk* door mij alleen voortgezet, terwijl de Gouverneur en de heeren Havelaar en Hamelberg terugkeerden naar Curaçao. Den 27sten Januari kwam ik te Nassau op New-Providence, de hoofdplaats der Bahama-eilanden aan. 28, 29, en 30 Januari werden gebruikt voor besprekingen met enkele planters en met den Colonial Secretary omtrent de Sisalcultuur, voor het verkrijgen van een indruk van de flora, om een oordeel te kunnen vellen omtrent de klimatologische omstandigheden en voor het bezoek aan eenige ananas- en sisalplantages, van de laatste in het bizonder die van Mr. Menendez.

31 Januari vertrok ik weer van de Bahamas naar Palm Brach in Florida, waar ik 1 Februari aankwam. Den volgenden dag werd de reis per spoor naar Washington voortgezet. Hier hield ik van 4—9 Februari verblijf als gast van Dr. Erwin F. Smith, chef van de afdeeling plantenziekten aan het Departement van Landbouw. Verschillende afdeelingen van dit departement werden nauwkeurig bezichtigd en de werkkring er van nagegaan, waarbij ik van alle ambtenaren, waarmee ik in aanraking kwam, de meest mogelijke hulp mocht ondervinden.

Te New-York werd 12 Februari een bezoek gebracht aan den nieuwen grooten botanischen tuin van Bronx Park; terwijl ik 15 Februari naar Nederland terugkeerde met het stoomschip *Maasdam* van de Holland-Amerikalijn.

Ik zal in dit rapport nu achtereenvolgens mijn waarnemingen en beschouwingen geven over Curaçao, etc. (volgt nu het plan, dat wij reeds afdrukten. *Red Amigoe*)

„Voordat ik tot mijn eigenlijke verslag overga, moet ik echter eerst mijn dank uitspreken aan al degenen, die mij bij mijn taak behulpzaam zijn geweest. Zonder alle namen te noemen, moet ik toch in bizonder vermelden den Gouverneur van Curaçao, Jhr. J.

O. de Jong van Beek en Donk, die tijd nog moeite gespaard heeft, om ons te helpen; verder op Curaçao de heeren J. H. J. Hamelberg, M. J. Selhorst, S. C. Henriquez, J. B. van der Linde Schotborgh, J. W. Heldewier Vignon, Carlos A. Jones, C. Statius Muller en A. G. Statius Muller, J. H. W. Gravenhorst; op Aruba den heer Walker en den loods den heer Beaujon, op Bonaire den heer A. E. J. Brandhof, op St. Martin den heer Johannes van Romondt. Zeer bijzonderen dank ben ik verschuldigd aan den kommandant van de *Sommelsdijk*, kapitein ter zee H. G. I. Wolterbeek en aan alle officieren van dit oorlogsschip voor de wijze, waarop mij het verblijf aldaar aangenaam werd gemaakt en aan al mijn wenschen werd tegemoet gekomen. Buiten onze koloniën ben ik dank verschuldigd aan de Nederlandsche diplomatieke vertegenwoordigers baron Gevers te Washington en mr. A. F. van Leyden te Caracas en aan de Gouverneurs van Trinidad, Barbados en de Bahama-eilanden, Sir Alfred Moloney, Sir Frederick Hodgson en Sir Everard Carter, verder in Demerara aan de heeren G. S. Jenman en prof. J. B. Harrison, op Barbados aan de heeren J. R. Bovell, prof. d' Albuquerque, A. Howard, H. Maxwell Lefroy en zeer in het bijzonder aan den heer dr. D. Morris; op Trinidad aan de heeren J. H. Hart, Boos (Nederlandsch vice-consul) en Abel (directeur der Usine St. Madeleine), op New-Providence aan den heer Menendez en den adjudant van den Gouverneur, den heer Gladstone, in Washington aan de heeren B. C. Galloway, H. J. Webber, A. F Wood, Taylor, Putenbook, Carleton, Orton, Whitney en vooral aan den heer dr. Erwin F. Smith, te New-York aan den heer dr. N. L. Britton.

Naschrift van de Redactie.

Wij hebben nu het rapport van prof. Went *in zijn geheel* medegedeeld. Wat Curaçao betreft was De Indische Mercuur volledig, een paar maal slechts is een verwijzing naar de bijlagen weggevallen ; wij behoeven er thans niets meer aan toe te voegen en zullen de volgende week beginnen het rapport te bespreken. Volgaarne zullen wij van onze lezers alle mededeelingen aannemen die iets kunnen bijbrengen om een goed oordeel te vormen. Verschillende plantages werden door ons persoonlijk bezocht, met de meeste bereidwilligheid werd aanstonds ons verzoek om een onderzoek te mogen instellen toegestaan, wat meer is, wij werden allerhoffelijkst ontvangen en zoo volledig mogelijk ingelicht. Aan al deze heeren onze oprechte dank.

Nieuwsberichten.

Curaçao.

De Gouverneur.

Goddank, gaat de Gouverneur buitengewoon snel vooruit, zoodat nu reeds verschillende bladen berichten, dat tegen het einde dezer maand het bestuur der kolonie weer door den Landvoogd zelf zal worden aanvaard. Van harte wenschen wij den Gouverneur geluk met deze beterschap en hopen, dat weldra alle gevolgen der ziekte verdwenen zullen zijn.

Onderwijs.

Verleden week hebben de Eerw. Fraters A. Bayens, A. de Pijper, A. van Lunsen en C. van Staveren met goed gevolg het examen afgelegd als onderwijzer 3de klasse.

Tevens heeft de Eerw. Frater C. van Dijck en de heer L. Maduro akte engelsch behaald. Aan allen onze oprechte gelukwenschen.

Koloniale Raad.

Maandagavond waren 8 leden present, zoodat de vergadering ditmaal door kon gaan. Met bekwamen spoed werd alles afgehandeld ; in minder dan één uur was de vergadering afgeloopen. Veel goeds werd er in dien korten tijd tot stand gebracht.

Het ontwerp-verordening van de belasting op Grondeigendommen en Hypotheken werd aangenomen met 5 tegen 3 stemmen. Tegen stemden de heeren JONES, HOYER en HELLMUND, die hun stem motiveerden.

Het ontwerp-verordeningen (a–e) der regelingen der belastingen op de onderhoorige eilanden werd aangenomen zonder hoofdelijke stemming.

Het ontwerp-verordening van wachtgeld en van binnenlandsch verlof aan ambtenaren werd artikelsgewijze behandeld en door algemeene toestemming goedgekeurd, echter nadat *Notaris Gorsira* eerst enige amendementen had ingediend tegen het wegvallen van art. 1 en tot wijziging van art. 10, 11 en 18, welke veranderde lezing, van de twee laatste artikelen in het rapport reeds aangegeven, aller instemming vond.

Het ontwerp-verordening omtrent de wijze, waarop de verzending van geld door middel van postwissels in het binnenlandsch verkeer der kolonie kon plaats vinden, eerst Maandagavond ingediend, werd na korte discussie van den voorzitter met den heer CHAPMAN, die voorstelde het naar de afdeeling te verwijzen, nog dienzelfden avond behandeld en goedgekeurd, nadat de heer CHAPMAN den voorzitter bij het stemmen over art. 10 om opheldering had gevraagd omtrent § 2 in verband met art. 14.

Art. 14 zegt : Wanneer het bedrag van een postwissel binnen *drie jaren*, gerekend van den dag zijner uitgifte, niet is uitbetaald of terugbetaald, vervalt de verplichting tot uitbetaling of terugbetaling. § 1 van art. 10: De postwissels zijn gedurende drie maanden geldig te rekenen van den dag hunner afgifte. § 2: Na dien tijd kunnen zij, binnen den termijn in art. 14 genoemd, slechts worden uitbetaald, nadat zij op verzoek van den chef van het kantoor van bestemming voor een nieuw tijdvak van drie maanden zijn geviseerd door den Administrateur van financiën, indien zij op de eilanden Curaçao, Bonaire en Aruba zijn afgegeven en door den Gezaghebber, wat betreft die afgegeven op St. Martin (N. G.), St. Eustatius en Saba."

De moeilijkheid school blijkbaar in de beginwoorden van § 2 : „Na dien tijd." Slaan deze op de onmiddellijk voorafgaande „drie maanden" en worden de drie maanden dus verlengd tot zes, of beteekenen zij in 't algemeen „later", maar binnen den termijn van drie jaar kunnen zij nog...... voor een nieuw tijdvak van drie maanden, etc. Ook onzes inziens ligt er wel eenige duisternis over de woorden „Na dien tijd."

Toen alles was afgehandeld vroeg de voorzitter of een der leden soms nog iets had voor te stellen.

De heer C. A. JONES drukte toen zijn zijn wensch uit, dat de Regeering een einde mocht maken aan een abnormaliteit bij de administratie van financiën.

Volgens de nieuwe muntregeling heeft een dollar de waarde van f 2,45 en wordt volgens die waarde ook op het kantoor der administratie outvangen. Maar bij het berekenen der invoerrechten wordt de in am. dollars aangegeven waarde op de facturen niet herleid en verminderd, maar moet men volgens de volle opgegeven som der facturen belasting betalen; de dollar wordt dus hier berekend f 2,50 waard te wezen. Te recht werd hier op de twee maten gewezen ; er diende éénheid te zijn van berekening op één en hetzelfde kantoor. Met algemeene stemmen werd goedgevonden de regeering te wijzen op deze onregelmatigheid.

Gaarne hadden wij gezien, dat deze aanvraag tot oplossing van moeilijkheden der nieuwe muntregeling zich nog verder hadde uitgestrekt. Ze zijn legio en bekend genoeg, dan dat wij er op behoeven te wijzen.

Hoe de zoutwinning op Curacao bevorderd wordt.

Reeds in N°. 975 van ons blad wezen wij in ons naschrift op een ingezonden stuk „Uitvoer van zout naar Holland" op de zonderlinge tegenstrijdigheid van ons bestuur, dat het verzoek der „Cur. Maatij." om *in Holland* geheel of gedeeltelijk vrijstelling te verkrijgen voor het invoeren van zout *uit onze kolonie* steunt, en hier in de kolonie zelf den uitvoer belemmert. Nogmaals willen wij thans hierop terugkomen naar aanleiding van de groote averij, welke de brik *Curaçao* Zondag ll. beloopen heeft.

Om namelijk het recht van *paket*, d. w. z. vrijstelling van havengelden, niet te verliezen, moest de *Curaçao* na aan de St. Martha-baai zout geladen te hebben in onze haven terugkeeren om de mail te nemen. Bij het binnenvaren strandde de schoenerbrik op het Riffort, verloor al haar koper tot bij de voormast en beliep groote schade aan de kiel, zoodat de reparatiekosten geraamd werden op f 700 — f 1000. Dit is, natuurlijk, een ongeluk, waarmede het bestuur bij het verleenen van een concessie geen rekening kan houden, maar wel was het een nieuwe aanleiding voor de eigenaren om opnieuw in verzet te komen tegen de minstens vreemde behandeling van het gouvernement.

Dezelfde firma, WIDOW HELDEWIER VIGNON & SONS hebben twee schepen, *Curaçao* en *G. B. Lockhart* sinds 35 jaren in geregelde vaart tusschen New-York en Curaçao, brengen telkens brieven uit New-York aan en zijn ook genegen ze mede te nemen daarheen, waarom zij door Gouverneur BARGE bij beschikking van Woensdag 17 April 1895 N°. 224 als paketschepen werden aangemerkt en dus vrij verklaard van havengelden.

Genoemde schepen hebben altijd, wanneer er verkoop van zout was, dit als retourlading bij een onzer baaien ingenomen, na hiertoe steeds vergunning verkregen te hebben van het bestuur. Op verzoek van den schipper J. S. SHERIDAN om met de schoenerbrik „*G. B. Lockhart*" weder naar de St. Martha-baai te vertrekken om zout in te nemen alvorens naar New-York te zeilen werd op 24 Juli van dit jaar geantwoord, dat dit verzoek werd toegestaan, maar dat, zoo hij daarvan gebruik maakte, daaruit zal blijken, dat hij zijn schip niet meer als paketvaartuig beschouwt. Vijf dagen later, toen het schip zout had geladen alvorens naar New-York te vertrekken, werd *G. B. Lockhart* als paket geschrapt, ook om de bijreden, dat dit schip in zes maanden slechts éénmaal brieven had medegenomen en tweemaal medegebracht.

Op een verzoek der eigenaren om naar aankomst van de „*Curaçao*" zout te mogen laden aan de St. Martha-baai alvorens naar New-York terug te keeren, werd hetzelfde antwoord gegeven, echter met de beperking „zoo...... de „*Curaçao*" alvorens haar reis naar New-York te vervolgen, niet weder in deze haven terugkeert." (Beschikking van 28 Oct. No. 808.) De „*Curaçao*" keerde Zondag in onze haven terug met het bekende gevolg.

Veronderstellen wij nu eens, dat voortaan de „*Curaçao*" niet meer van St. Martha in onze haven terugkeert, dan verliest ook zij de vrijstelling en moet havengelden betalen. Maar wie zal hier onder lijden? Vermeerdering van onkosten worden natuurlijk verhaald op *de bevolking*, d. w. z. de kolonie zelf lijdt indirect schade door direct het kleine voordeel van de havengelden te genieten. Immers die onkosten moeten goed gemaakt worden *door verhooging der vrachten* én van ons zout én van de koopwaren uit New-York. Dichterbij is ook zout voor New-York te krijgen, de vracht is dus minder, ons zout blijft liggen, het volk heeft weer minder werk. Door de subsidie tot dusverre genoten konden de vrachten minder zijn, nu zal de verhooging der vrachten, de etenswaren der bevolking duurder maken. Nu bestond er eenige concurrentie, dit wordt verder onmogelijk.

En toch zijn er redenen te over om vrijstelling van havengelden voor deze twee schepen te blijven verleenen. Vooreerst hebben zij lang voor de stoomschepen onze haven aandeden een geregelden dienst tusschen Curaçao en New-York onderhouden en brieven zonder subsidie medegenomen en gebracht. Maar voornamelijk hebben zij steeds onze zoutwinning bevorderd.

Bedenken wij nu dat, volgens de verordening N°. 22 van 1881, vrij zijn van havengelden :

c. schepen ter walvischvangst zelfs wanneer zij in ruil van provisiën een gedeelte van hun lading lossen,

e. schepen, die in ballast binnenkomen om zout in te nemen en met ten minste een halve lading van dat artikel vertrekken,

g. (volgens aanvulling van 16 April 1902 N°. 15) schepen, die als lading steenkolen aanvoeren,

dan vinden wij het alleszins billijk, dat ook voortaan vrijstelling worde verleend aan schepen, die ons zout medenemen en gesteund door *subsidie* goedkooper levensmiddelen kunnen aanbrengen voor de arme bevolking, al zouden zij volgens *de wet* geen paketschepen zijn.

Buitenland.

Frankrijk.— De nieuwe zitting der Kamers, onder de tegenwoordige omstandigheden met zooveel spanning verbeid, met zooveel hoop en vrees tegemoet gezien, heeft Dinsdag 14 Oct. eindelijk een aanvang genomen. Zooals te verwachten viel, is deze eerste zitting reeds vrij bewogen geweest. Nadat de minister van financiën, Rouvier, de begrooting voor 1903 had ingediend en de Kamer de urgentie van Basly's voorstel betreffende de pensioenkassen voor werklieden had aangenomen, stelde de bekende royalist Baudry d'Asson voor, het ministerie in staat van beschuldiging te stellen. De rechterzijde riep: uitstekend. Links werd gelachen. Bardry beschuldigde de regeering, in strijd met de wet gehandeld te hebben door het sluiten van kloosterscholen. Zijn wel wat voorbarig verzoek om het voorstel dadelijk in behandeling te nemen, werd dan ook met 414 tegen 53 stemmen verworpen. Toch zal de vrijheid leven, riep Baudry. De Kamer besloot daarentegen een interpellatie over de kloosterscholen dadelijk in behandeling te nemen. Aynard zeide wel te weten, dat de meerderheid de houding der regeering zal goedkeuren, niettemin wil hij het recht en de vrijheid verdedigen. De uitvoering der decreten is de eerste stap tot volkomen onderdrukking der vrijheid van het onderwijs van godsdienstigen aard. Zeker, zeker! riep de uiterste linkerzijde.— Sedert het schrikbewind (zoo ging Aynard voort) heeft men nooit 2500 scholen tegelijk gesloten verklaard door middel van een ukase. Na Aynard nam graaf De Mun het woord om te zeggen, dat Combes geen recht had om scholen te sluiten en particuliere eigendom te schenden. Hij verweet Combes, het leger gebruikt te hebben tot het verrichten van een taak, waarvoor het niet bestemd is.

Graaf De Mun zeide o. a. het volgende:

„Met welk recht, mijnheer de voorzitter, hebt gij de vrijheid geschonden?...... De scholen, die gij brutaalweg gesloten hebt, vielen in geen enkel opzicht onder artikel 13 der wet van 1901, want op deze eigen plaats, op de tribune heeft de minister, op wiens gezag gij u elken dag beroept, en wiens werk gij beweert voort te zetten — sprekende in naam der Regeering en in beslissende bewoordingen het doel en de beteekenis van de Wet op de vereenigingen uiteenzettende,— duidelijk en voor iedereen verstaanbaar, dat de scholen door de nieuwe Wet niet worden getroffen, en dat deze in niets de wet van 1886 over het lager onderwijs kon wijzigen, ja zelfs daaraan niet raakte. Ziedaar de formeele verklaring, die ertoe geleid heeft dat art. 13 werd aangenomen. Ziedaar het ontbetwistbare feit, dat geheel de quaestie beheerscht...... In de formeele gezaghebbende verklaringen van den heer Waldeck Rousseau ligt de beteekenis der Wet en nergens anders; adviezen van den Raad van State veranderen daaraan niets; zij hebben geen kracht van wet, dat weet iedereen. Gij schept u een vreemde illusie, mijnheer de president, indien gij meent, dat de massa van Frankrijk's burgers zoo weinig bekend is met zijn rechten om toe te geven, dat gij — zelfs niettegenstaande gij u beroept op een advies van den Staatsraad — het recht zoudt hebben om naar willekeur te schenden, te overrompelen en te verzegelen private eigendommen!......het recht om, zonder een bevel der politie, de deur te forceeren van een particulier woonhuis. En waar zijn hier de bevelen der Justitie? Zeg het mij!"

Combes antwoordde zeer zwak. Hij begon met te verklaren, dat hij zich houden zou aan de quaestie, of de Regeerinsmaatregelen al dan niet wettig zijn geweest en dat hij zich niet op het terrein van de vrijheid van onderwijs begeven wilde. Dit komt one te stade, daar de zaak in quaestfe er te zuiverder door gehouden bleef, want zijn antwoorden op zichzelf waren al vaag genoeg.

Het goed recht tot zijn gewraakte interpretatie van het bewuste artikel 13, verdedigde de heer Combes niet met motieven, doch met een beroep op het linker-bloc, dat in Juli jl. zijne maatregelen bij een motie van ruim 100 stemmen meerderheid heeft goedgekeurd, en ...... met het constateeren, dat, terwijl de wet de autorisatie van elk nieuw établissement voorschrijft, anderen, hoonend de „libéraux d'un nouveau genre" genoemd, hieronder niet de verplichting van reeds bestaande établissementen verstaan. En hij voegde er de bewering aan toe, dat geen établissement zich aan deze (onzekere!) verplichting onttrokken zou hebben zonder politieke inmenging.

Dat was alles: steunen op een meerderheid, die na sluiting van het debat blijk gaf, zich om het eigenlijke recht niet te bekommeren bij de nastreving van haar doel, en een desappreciëerende oordeelvelling over ander opvatting. Geen woord, dat de eigen overtuigde opvatting trachtte te motiveeren. Toen hij zich daarna op den oud-minister Ribot beriep, antwoordde deze: „Ik heb tot Waldeck Rousseau gezegd: ministers, woorden verdwijnen, en morgen misschien zal de wet uitgelegd worden in aan uw bedoelingen tegenovergestelden zin."

Na een door deze woorden gewekt incident, van de tribunes uitgaande, (van de tribune van het „corps diplomatique" werd nl. luide geapplaudisseerd,) vervolgde de heer Combes zijn rede, en wees op het overwicht, dat de congregaties in het onderwijs zochten te verwerven, wat met de rechtsquaestie niets te maken had.

Wij staan, dus ging hij voort, bij een wending in den weg onzer nationale geschiedenis. De republiek zal ten onder gaan, zoo hij toegeeft tegenover de Congregatiën (!) Wij willen de invasie der monniken tot stilstand brengen. Het hangt van u af, of deze staatkunde zal kunnen vervoerd worden. Wat mij betreft, nederig dienaar der republiek, heb ik tot devies gekozen het beroemde woord: *Perisse ma memoire, pourvu que vive la république.* (Langdurige toejuichingen; levendige gelukwenschen.) Nadat Renault–Molière een lange redevoering had gehouden om de vrijheid van onderwijs te verdedigen, werd de beraadslaging gesloten. Bourgeois deelde mede, acht moties van orde ontvangen te hebben. Combes aanvaardde de motie van vertrouwen, ingediend door Maujan, Surrien, Devéze, Gouzy, eene motie, die de handelingen der regeering goedkeurt en vertrouwen uitspreekt in 't Kabinet. Deze motie is aangenomen met 329 tegen 233 stemmen. Daarna bracht de minister–president een wetsontwerp ter tafel tot aanvulling van de wet van 1901, bijzonder de congregaties betreffend. Over de urgentie werd aanstonds beraadslaagd. Denys Cochin verweet Combes staatsgreeppolitiek. Combes antwoordde: Het is de moreele onmacht der regeering om de decreten uit te voeren, die ons deed besluiten van de gekregen les gebruik te maken. Het is om de beweging te doen eindigen en om aan de regeering de uitvoering der wet te ontnemen door haar te onderwerpen aan de justitie, dat wij dit wetsontwerp indienen. De urgentie is aangenomen met 336 tegen 223 stemmen.

Transvaal. — Laffan seint uit Bloemfontein, dat er in de Vrijstaatsche concentratiekampen nog 16,000 menschen zijn, tegen 31,000 op het einde van den oorlog; maar van de teruggekeerde krijgsgevangenen zijn er inmiddels velen in de kampen opgenomen.

De kampen te Oost-Londen, Norvalspont en Uitenhage zijn opgeheven. Wekelijks gaan er nu tusschen de 1000 en 1300 uit de kampen weg.

Ook de Kafferkampen verminderen van bevolking. In het district Thabanchoe is aan Kaffers £ 9000 schadevergoeding betaald, in Winburg £ 10.000.

Dicht bij Windsorten, noordelijk van Kimberley, Kaap-Kolonie, is een nieuwe diamantmijn ontdekt. Vele gravers zijn er reeds heen getogen. De gevonden diamanten zijn van prachtige hoedanigheid. Twee wogen 106 en 126 karaat. De gemiddelde waarde is honderd shilling per karaat.